



**ГЛАВНА СЛУЖБА
ЗА РЕВИЗИЈУ ЈАВНОГ СЕКТОРА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Република Српска
78000 Бања Лука
Владике Платона бб
Тел: +387(0)51/493-555
Факс: +387(0)51/493-556
е-mail: revizija@gsr-rs.org

**Извјештај о проведеној финансијској ревизији
Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину
„Космос” Бања Лука
за период 01.01-31.12.2023. године**

Број: РВ054-24

Бања Лука, 17.07.2024. године

САДРЖАЈ

I	ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА	1
	Извјештај о ревизији финансијских извјештаја	1
II	ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА	4
	Извјештај о ревизији усклађености.....	4
III	РЕЗИМЕ ДАТИХ ПРЕПОРУКА	6
IV	КРИТЕРИЈУМИ ЗА РЕВИЗИЈУ УСКЛАЂЕНОСТИ	8
V	ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОЈ РЕВИЗИЈИ (НАЛАЗИ).....	9
	1. Увод	9
	2. Провођење препорука из претходног извјештаја	10
	3. Закључак о функционисању система интерних контрола.....	10
	4. Набавке.....	13
	5. Припрема и доношење плана пословања и финансијског плана	14
	6. Финансијски извјештаји.....	14
	6.1. Биланс успјеха	15
	6.1.1. Пословни приходи и расходи.....	15
	6.1.2. Финансијски приходи и расходи	17
	6.1.3. Добитак/губитак редовне активности.....	17
	6.1.4. Остали добици и губици.....	17
	6.1.5. Приходи и расходи од усклађивања вриједности имовине.....	18
	6.1.6. Нето добит и губитак периода.....	18
	6.2. Биланс стања.....	18
	6.2.1. Билансна актива	18
	6.2.2. Билансна пасива	23
	6.2.3. Ванбилансна евиденција.....	25
	6.3. Биланс токова готовине	25
	6.4. Временска неограниченост пословања	26
	6.5. Потенцијална имовина и потенцијалне обавезе	26
	6.6. Напомене уз финансијске извјештаје	26

I ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА

Извјештај о ревизији финансијских извјештаја

Негативно мишљење

Извршили смо ревизију финансијских извјештаја Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука који обухватају: Биланс стања – Извјештај о финансијском положају са стањем на дан 31.12.2023. године; Биланс успјеха – Извјештај о укупном резултату у периоду и Биланс токова готовине – Извјештај о токовима готовине за годину која се завршава на тај дан. Ревизијом смо обухватили преглед значајних трансакција, објашњавајућих напомена и примјену рачуноводствених политика у ревидираном периоду.

По нашем мишљењу, због значаја питања наведених у пасусу „Основ за негативно мишљење“, финансијски извјештаји Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука, не приказују истинито и објективно, у свим материјалним аспектима, финансијско стање имовине и обавеза на дан 31.12.2023. године, финансијску успјешност, токове готовине и промјене на капиталу за годину која се завршава на тај дан, у складу са прописаним оквиром финансијског извјештавања.

Основ за негативно мишљење

Ревизију смо извршили у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске и релевантним ISSAI стандардима ревизије 2200 -2810. Наша одговорност за провођење ревизије детаљније је описана у пасусу „Одговорност ревизора“. Ревизију смо провели у складу са ISSAI 130 - Етички кодекс, испунили смо наше остале етичке одговорности и независни смо у односу на субјекта ревизије.

Сматрамо да су прибављени ревизијски докази, с обзиром на прописани оквир финансијског извјештавања довољни и одговарајући и да обезбјеђују основ за наше мишљење о финансијском стању имовине, обавеза и извора.

Као што је наведено под тачком 3. овог Извјештаја:

Попис имовине и обавеза са стањем на дан 31.12.2023. године није извршен у складу са одредбама Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза, јер пописом није обухваћена ванбилансна евиденција (дате мјенице), поједине пописне листе нису потписане од стране свих чланова комисије, а Елаборат о попису не садржи упоредни преглед стварног и књиговодственог стања пописане имовине и обавеза.

Као што је наведено под тачкама 6.2.1.1. и 6.2.2.1. овог Извјештаја:

Прецијењени су земљиште и ревалоризационе резерве за износ од 505.800 КМ, јер приликом продаје у 2019. години из пословних књига није искњижена цјелокупна вриједност продатог земљишта, што није у складу са захтјевима МРС 16 - Некретнине, постројења и опрема (параграф 67а).

Потцијењена је вриједност инвестиционих некретнина за износ од 1.345.693 КМ, а прецијењени су земљиште (577.200 КМ) и грађевински објекти у износу од 768.493 КМ, јер пословни простори издати у закуп и земљиште дато на коришћење нису класификовани као инвестициона имовина у складу са чланом 5. став (1., 2. и 4.) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна

друштва, друга правна лица и предузетнике и захтјевима МРС 40 - Инвестиционе некретнине (параграф 7, 16 и 20).

Као што је наведено под тачкама 6.1.5., 6.2.1.2. и 6.2.2.1. извјештаја:

Прецијењена су краткорочна потраживања у износу од 436.085 КМ, а потцијењени су губитак ранијих година за износ од 398.847 КМ и расходи од усклађивања вриједности имовине за износ од 37.238 КМ, јер није вршена исправка вриједности потраживања која нису наплаћена у року, што није у складу са чланом 159. и 160. Правилника о рачуноводству и чланом 18. став (8) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике.

Прецијењена су краткорочна разграничења у износу од 5.151.143 КМ, а губитак ранијих година је потцијењен за исти износ, јер расходи камата нису исказани у билансу успјеха у периоду настанка, што није у складу са захтјевима МРС 1 - Презентација финансијских извјештаја (параграф 27 и 28).

Као што је наведено под тачкама 6.2.2.2. и 6.2.2.3. овог Извјештаја:

Прецијењене су краткорочне обавезе за остале порезе, доприносе и друге дацбине у износу од 287.925 КМ и остале обавезе у износу од 48.080 КМ, а потцијењене су дугорочне обавезе у износу од 336.005 КМ, јер није извршена рекласификација обавеза по основу закљученог Споразума о репрограму дуга, што није у складу са чланом 33. став (1. и 10.) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике.

Као што је наведено под тачком 6.6. овог Извјештаја:

Напомене уз финансијске извјештаје не садрже додатне информације и објелодањивања у складу са захтјевима МРС 1 - Презентација финансијских извјештаја и МРС 16 - Некретнине, постројења и опрема.

Временска неограниченост пословања

У Напоменама уз финансијске извјештаје Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука за годину која се завршава на дан 31.12.2023. године су објелодањена питања везана за наставак пословања у складу са начелом сталности пословања.

Кључна питања ревизије

Кључна питања су она питања која су по нашем професионалном мишљењу била најзначајнија у вршењу ревизије финансијских извјештаја Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука за годину која се завршава на дан 31.12.2023. године. Ова питања смо размотрили у оквиру ревизије тих финансијских извјештаја као цјелине а у формирању нашег мишљења не дајемо одвојено мишљење о тим питањима. Осим питања описаних у пасусу „Основ за негативно мишљење“, нема других питања која треба објавити у Извјештају о ревизији.

Одговорност руководства за финансијске извјештаје

Директор је одговоран за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја у складу са међународним рачуноводственим стандардима и међународним стандардима финансијског извјештавања. Ова одговорност обухвата: осмишљавање, примјену и одржавање интерних контрола које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја који не садрже материјално значајне погрешне исказе настале услед преваре и грешке; одговарајућа објелодањивања релевантних информација у напоменама уз финансијске извјештаје; одабир и примјену одговарајућих рачуноводствених политика и рачуноводствених процјена које су примјерене датим околностима и надзор над процесом извјештавања. При изради

финансијских извјештаја руководство је одговорно да процијени сталност пословања и да објелодани питања везана за временску неограниченост пословања.

Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наш циљ је да стекнемо разумно увјеравање о томе да финансијски извјештаји, као цјелина, не садрже материјално значајне погрешне исказе узроковане преваром или грешком, као и да сачинимо и објавимо ревизијски извјештај, који садржи наше мишљење. Разумно увјеравање представља висок ниво увјеравања, али није гаранција да ће ревизија, која је извршена у складу са ISSAI стандардима ревизије увијек открити материјално значајне погрешне исказе када они постоје.

Погрешни искази могу настати као посљедица преваре или грешке и сматрају се материјално значајним ако, појединачно или заједно, могу утицати на економске одлуке корисника које се доносе на основу финансијских извјештаја.

Због чињенице да се ревизија проводи провјером на бази узорка и да у систему интерних контрола и рачуноводственом систему постоје инхерентна ограничења, постоји могућност да поједине материјално значајне грешке остану неоткривене.

Ревизија укључује провођење поступака у циљу прибављања ревизијских доказа о износима и објелодањивањима датим у финансијским извјештајима. Избор поступака је заснован на ревизијском просуђивању и професионалном скептицизму, укључујући процјену ризика материјално значајних погрешних исказа у финансијским извјештајима, насталих услед преваре и грешке. Приликом процјене ризика, ревизор разматра интерне контроле које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, у циљу осмишљавања ревизијских поступака који су одговарајући у датим околностима, али не у циљу изражавања одвојеног мишљења о ефективности интерних контрола. Ревизија такође укључује оцјену примјениених рачуноводствених политика утемељених на временској неограничености пословања и значајних процјена извршених од стране руководства, као и оцјену опште презентације финансијских извјештаја.

Изјављујемо да смо поступили у складу са релевантним етичким захтјевима у вези са независношћу. Остварили смо комуникацију са одговорним лицима субјекта ревизије у вези са планираним обимом и временским распоредом ревизије, кључним ревизијским питањима и другим важним питањима и значајним налазима ревизије, укључујући значајне недостатке у систему интерних контрола, који се могу идентификовати током ревизије.

Бања Лука, 17.07.2024. године

Главни ревизор

Јово Радукић, с.р.

II ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА

Извјештај о ревизији усклађености

Мишљење са резервом

Уз ревизију финансијских извјештаја Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука за 2023. годину, извршили смо ревизију усклађености активности, финансијских трансакција и информација исказаних у финансијским извјештајима са значајним законским и другим прописима.

По нашем мишљењу, осим за наведено у пасусу „Основ за мишљење са резервом“, активности, финансијске трансакције и информације исказане у финансијским извјештајима Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука за 2023. годину су, у свим материјалним аспектима, у складу са прописима којима су регулисане.

Основ за мишљење са резервом

Ревизију усклађености смо извршили у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске и ISSAI 4000 – Стандард за ревизију усклађености.

Вјерујемо да су прибављени ревизијски докази довољни и одговарајући и да обезбјеђују основ за наше мишљење о усклађености активности, финансијских трансакција и информација исказаних у финансијским извјештајима са прописима којима су регулисане.

Као што је наведено под тачком 3. овог Извјештаја

Уговори о дјелу са 13 лица су закључени за послове који представљају редовну, основну дјелатност Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука и који су систематизовани Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, што није у складу са чланом 205. став (1) Закона о раду.

Путем благајне вршене су исплате аконтације путних трошкова и дневница за службено путовање, а полог готовине на пословне рачуне није вршен у прописаним роковима, што није у складу чланом 3. став (1) и чланом 8. став (1) Уредбе о условима и начину плаћања готовим новцем.

Као што је наведено под тачком 4. овог Извјештаја:

Акционарско друштво за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука није проводило дефинисане процедуре и поступке јавних набавки код набавке рачунара и рачунарске инфраструктуре, ИТ лиценци и услуга изнајмљивања информационог система у укупном износу од 98.588 КМ, што није у складу са чланом 6. Закона о јавним набавкама.

Као што је наведено под тачком 6.1.1.2. овог Извјештаја:

Уговорене бруто плате директора и извршног директора утврђене су у већем износу од износа дефинисаног Закључком Владе Републике Српске о утврђивању плата директора и извршних директора у јавним предузећима (од 03.03.2011. године и 11.01.2013. године). Такође, у 2023. години на основу одлука Надзорног одбора обрачунато је увећање плате директора и извршног директора, што није у складу са претходно наведеним Закључком Владе Републике Српске.

Увећања плате за раднике по основу остварених резултата у раду вршено је на основицу коју је чинила основна плата увећана за минули рад, што није у складу са

чланом 64. Правилника о раду Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос” Бања Лука.

Одговорност руководства за усклађеност

Поред одговорности за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, директор је такође одговоран да осигура да су активности, финансијске трансакције и информације исказане у финансијским извјештајима у складу са прописима којима су регулисане.

Одговорност ревизора за ревизију усклађености

Поред одговорности да изразимо мишљење о финансијским извјештајима, наша одговорност подразумијева и изражавање мишљења о томе да ли су активности, финансијске трансакције и информације исказане у финансијским извјештајима, у свим материјалним аспектима, у складу са прописима којима су регулисане. Одговорност ревизора укључује обављање процедура како би прибавили ревизијске доказе о томе да ли је пословање Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос” Бања Лука обухваћено према дефинисаним критеријумима, усклађено са законским и другим прописима. Процедуре подразумијевају процјену ризика од значајних неусклађености са законима и прописима који регулишу пословање Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос” Бања Лука.

Бања Лука, 17.07.2024. године

Главни ревизор

Јово Радукић, с.р.

III РЕЗИМЕ ДАТИХ ПРЕПОРУКА

Препоруке везане за финансијске извјештаје

Препоручује се директору да обезбиједи да се:

- 1) поступци и процедуре провођења пописа и извјештавање врши у складу са чланом 4., 17. и 20. Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза,
- 2) у Билансу стања презентују билансне позиције на основу евиденција главне књиге, како је прописано одредбама члана 6. Правилника о садржини и форми образаца финансијских извјештаја за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике,
- 3) пословни простори издати у закуп и земљиште дато на коришћење класификују као инвестициона имовина, у складу са чланом 5. став (1., 2. и 4.) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике,
- 4) изврши свеобухватна анализа сталних средстава и иста признају и вреднују сходно захтјевима МРС 16 - Некретнине, постројења и опрема,
- 5) врши исправка вриједности потраживања која нису наплаћена у року, у складу са чланом 18. став (8) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике,
- 6) расходи исказују у обрачунском периоду у ком су настали у складу са захтјевима МРС 1 - Презентација финансијских извјештаја (параграф 27 и 28),
- 7) краткорочне обавезе које су репрограмиране на период дужи од годину дана класификују у оквиру осталих дугорочних обавеза сходно члану 33. Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике,
- 8) биланс токова готовине сачињава у складу са Правилником о садржини и форми образаца финансијских извјештаја за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике и захтјевима МРС 7 - извјештај о токовима готовине,
- 9) у Напоменама уз финансијске извјештаје објелодањују додатне информације у складу са захтјевима МРС 1 - Презентација финансијских извјештаја и осталих Међународних рачуноводствених стандарда и Међународних стандарда финансијског извјештавања.

Препоручује се Надзорном одбору да обезбиједи да се:

- 10) изврши усклађивање рачуноводствених политика из Правилника о рачуноводству у вези признавања и евидентирања имовине, обавеза, прихода и расхода са Међународним стандардима финансијског извјештавања који су у примјени (МСФИ 9 и МСФИ 15), у складу са чланом 7. Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске.

Препоруке везане за усклађеност

Препоручује се директору да обезбиједи да се:

- 1) уговори о дјелу закључују за послове који нису у дјелатности послодавца сходно члану 205. став (1) Закона о раду,

- 2) благајничко пословање врши у складу са чланом 3. став (1) и чланом 8. став (1) Уредбе о условима и начину плаћања готовим новцем,
- 3) успостави систем интерних контрола у складу са одредбама Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске, Упутством о начину и поступку успостављања и спровођења система финансијског управљања и контроле и Правилником о садржају извјештаја и начину извјештавања о систему финансијског управљања и контроле у смислу да се дефинишу кључни пословни процеси и успостави књига пословних процеса, донесе акт о управљању ризицима и успостави регистар ризика, сачини извјештај о спровођењу планираних активности на успостављању и развоју система финансијског управљања и контроле са прилозима и годишњи извјештај о раду интерне ревизије доставља Централној јединици за хармонизацију при Министарству финансија Републике Српске, у складу са чланом 33. Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске,
- 4) за набавке које нису дефинисане чланом 8. став (4) Закона о јавним набавкама, проводе поступци и процедуре јавних набавки у складу са чланом 6. Закона о јавним набавкама,
- 5) увећања плате по основу остварених резултата у раду врши у складу са чланом 64. Правилника о раду,
- 6) обавезе за порез и доприносе на плате и накнаде плата измирују у моменту исплате личних примања у складу са чланом 59. став (1) и 61. став (1. и 2.) Закона о порезу на доходак и чланом 24. став (1. и 2.) Закона о доприносима.

Препоручује се Надзорном одбору да обезбиједи да се:

- 7) уговорене плате и увећања плата директора и извршног директора одређују у складу са Закључком Владе Републике Српске (од 03.03.2011. године и 11.01.2013. године).

IV КРИТЕРИЈУМИ ЗА РЕВИЗИЈУ УСКЛАЂЕНОСТИ

- Закон о јавним предузећима;
- Закон о привредним друштвима;
- Закон о рачуноводству и ревизији Републике Српске;
- Закон о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске;
- Закон о регистрацији пословних субјеката у Републици Српској;
- Закон о раду;
- Закон о доприносима;
- Закон о порезу на доходак, глава I-IV, VI, X, XII, XIII;
- Закон о професионалној рехабилитацији, оспособљавању и запошљавању инвалида, члан 26. и 27;
- Закон о јавним набавкама;
- Правилник о садржају извјештаја и начину извјештавања о систему финансијског управљања и контроле;
- Уредба о условима и начину плаћања готовим новцем;
- Одлука о висини накнаде трошкова за службена путовања у земљи и иностранству за запослене у Републици Српској;
- Одлука о најнижој плати у Републици Српској;
- Статут Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука;
- Правилник о раду Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука;
- Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука.

V ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОЈ РЕВИЗИЈИ (НАЛАЗИ)

1. Увод

Акционарско друштво за производњу, ремонт и трговину „Космос“ Бања Лука (у даљем тексту: Друштво) настало је усклађивањем организације Основног државног предузећа за производњу, ремонт и трговину „Космос“, п.о. Бања Лука са Законом о јавним предузећима („Службени гласник Републике Српске“ број 75/04 и 78/11) и Законом о привредним друштвима („Службени гласник Републике Српске“ број 127/08, 58/09, 100/11 и 67/13). Друштво је основано 1958. године и током свог постојања мијењало је облик организовања у складу са важећим прописима.

Рјешењем Округног привредног суда у Бањој Луци (од 24.04.2023. године) у судски регистар уписан је основни капитал Друштва у износу од 39.216.352 КМ у 100% власништву Републике Српске. Друштво је једночлано акционарско друштво, у портфељу Акцијског фонда Републике Српске, чијим акцијама управља Влада Републике Српске у функцији Скупштине акционара. Основни капитал Друштва је подијељен на 39.216.352 обичне (редовне) акције од којих је свака номиналне вриједности од 1 КМ.

Основна дјелатност Друштва је ремонт и одржавање опреме за ваздушно посматрање и навигацију у ваздушном, друмском и поморском саобраћају и противградну заштиту, система аутоматизације, електроенергетских уређаја и система и других уређаја и опреме, као и други послови наведени у члану 8. Статута Друштва.

Органи Друштва су Скупштина акционара, Надзорни одбор, Одбор за ревизију и Управа Друштва. Надзорни одбор и Одбор за ревизију именује Влада Републике Српске, а Управу Друштва чине директор и извршни директори, које именује Надзорни одбор.

Друштво се финансира из властитих средстава, а своје финансијско пословање обавља преко пословних рачуна отворених код банака у земљи и иностранству.

Друштво је оснивач и 100% власник Привредног друштва „БЛКОСМОСРС“ д.о.о. Београд (детаљније у тачки 6.2.1.1. извјештаја).

Рјешењем Округног привредног суда у Бањој Луци (од 29.08.2016. године) отворен је поступак реструктурирања над Акционарским друштвом за производњу, ремонт и трговину „Космос“ а.д. Бања Лука, а рјешењима (од 28.02.2017. године и 06.06.2017. године) прихваћен је план финансијског и оперативног реструктурирања и потврђено поравнање у поступку реструктурирања закључено између дужника и повјерилаца на одржаном рочишту за расправљање и гласање о плану реструктурирања.

Планом финансијског и оперативног реструктурирања утврђена је динамика исплате обавеза Друштва према повјериоцима, од којих су најзначајније обавезе према Пореској управи Републике Српске у износу од 10.435.828 КМ, Фонду за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске (у даљем тексту: Фонд ПИО) у износу од 5.271.360 КМ и радницима Друштва у износу од 4.117.205 КМ. Такође је утврђено да се дуг према Пореској управи Републике Српске и Фонду ПИО репрограмира у наредних 10 година са грејс периодом од 3 године, с тим да прва рата доспијева 2020. године а задња 2029. године, те да се највећим дијелом утврђена потраживања стечајних повјерилаца који су гласали за план исплате у року од 36 мјесеци, а стечајних повјерилаца који нису гласали за план реструктурирања исплате у 24 једнаке мјесечне рате, као и да се у случају продаје било које имовине која је оптерећена хипотеком износ купопродајне цијене користе за затварање обавеза према заложном повјериоцу.

Према информацији достављеној за потребе ревизије, продајом неперспективне имовине Друштва (образложено у тачки 6.2.1.1 извјештаја) измирене су обавезе према Пореској управи Републике Српске у износу од 2.498.190 КМ и према Инвестиционо-развојној банци Републике Српске по основу кредитних задужења из 2013. и 2015. године у износу од 2.776.936 КМ, а преостали износ од 1.302.255 КМ Друштво је искористило за измирење дуга према Фонду ПИО и радницима из претходног периода.

Закључком Владе Републике Српске из 2021. године задужени су Инвестиционо-развојна банка Републике Српске и Министарство енергетике и рударства Републике Српске да се укључе око реализације активности неопходних за провођење процеса приватизације државног капитала у Друштву, а Закључком (од 26.01.2023. године) Влада Републике Српске је задужила Министарство енергетике и рударства Републике Српске и Министарство финансија Републике Српске да исходују (прибаве) мишљење Правобранилаштва Републике Српске и координишу остале активности у циљу покретања поступка код Пореске управе Републике Српске ради отписа пореског дуга Друштва, што није реализовано.

Закључком Владе Републике Српске задужено је Друштво да изврши усаглашавање стања пореских обавеза са Пореском управом Републике Српске и изради Програм финансијског реструктурирања те исти достави Инвестиционо-развојној банци Републике Српске ради давања мишљења и Влади Републике Српске на разматрање.

Друштво је сачинило Програм финансијског реструктурирања са приједлогом конверзије потраживања повјерилаца у обичне (редовне) акције Друштва и доставило 24.11.2023. године Министарству енергетике и рударства Републике Српске. Након усаглашавања стања са Пореском управом Републике Српске и Развојном агенцијом Републике Српске те извршених корекција и допуна документације, Друштво је Програм финансијског реструктурирања са измјенама и допунама доставило 15.02.2024. године Инвестиционо-развојној банци Републике Српске.

У складу са чланом 20. Закона о ревизији јавног сектора Републике Српске, Друштво је доставило примједбе на Нацрт извјештаја о проведеној финансијској ревизији за период 01.01-31.12.2023. године на основу којих је извршена преформулација и корекција дијела налаза ревизије, препорука и основа за мишљење у ревизорском извјештају. Достављене примједбе нису имале утицаја на дато ревизорско мишљење.

Препоруке дате у овом извјештају, у циљу њиховог наглашавања, болдоване су и писане италиком словима.

2. Провођење препорука из претходног извјештаја

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске вршила је ревизију финансијских извјештаја Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос” Бања Лука за 2015. годину при чему је дато укупно 14 препорука. У 2018. години вршена је провјера провођења датих препорука и сачињен Извјештај о статусу датих препорука приликом ревизије финансијских извјештаја Акционарског друштва за производњу, ремонт и трговину „Космос” Бања Лука за 2015. годину ИП001-18 у коме је констатовано да је десет препорука проведено, три дјелимично проведено и једна препорука није проведена.

3. Закључак о функционисању система интерних контрола

Статутом Друштва од 26.01.2023. године, којег је на приједлог Надзорног одбора донијела Влада Републике Српске, утврђена је дјелатност Друштва, унутрашња организација, управљање и органи Друштва, те друга питања од значаја за положај и пословање Друштва.

Управа Друштва је донијела Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста „Космос“ а.д. Бања Лука (од 09.10.2019. године) којим су утврђени унутрашња организација и систематизација радних мјеста и дефинисане организационе јединице (Управа, сектори, радне јединице и одјељења), њихов дјелокруг и организација рада, описи радних задатака за радне јединице и одјељења, радна мјеста, потребан број извршилаца за њихово обављање, као и услови у погледу стручне спреме које запослени требају посједовати за обављање послова конкретног радног мјеста. Правилником су организована два сектора и то Сектор ремонта и производње, у оквиру којег су организоване четири радне јединице и десет одјељења и Сектор комерцијалних, правних, финансијских и општих послова у оквиру којег је организовано седам одјељења.

Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста систематизована су 93 радна мјеста са 153 извршиоца.

У току 2023. године, примљено је 12 радника од чега седам радника је након судске пресуде враћено на посао, а пет радника је запослено непосредним пријемом. Радни однос је престао за 24 радника, од чега за десет радника по основу споразумног престанка радног односа, за пет радника отказом уговора о раду од којих су четири поднијела тужбе (тачка 6.5. Извјештаја), те због смрти једног радника, одласка у инвалидску пензију за четири радника и истеком уговора о раду на одређено вријеме за четири радника.

На дан 31.12.2023. године у Друштву је било 68 запослених по основу уговора о раду, од чега 67 на неодређено вријеме и један на одређено вријеме.

У току 2023. године, Друштво је закључило 13 уговора о дјелу (у највећем броју са стручно оспособљеним и пензионисаним радницима Друштва) за послове који представљају редовну, основну дјелатност и који су систематизовани Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, што није у складу са чланом 205. став (1) Закона о раду („Службени гласник Републике Српске” број 1/16, 66/18, 91/21 и 119/21), којим је прописано да послодавац може са одређеним лицем закључити уговор о дјелу ради обављања послова који су ван дјелатности послодавца.

У складу са Одлуком о предмету пописа, времену и начину пописа, именовању пописних комисија и усклађивању књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза на дан 31.12.2023. године, извршен је попис и евидентирање резултата пописа имовине и обавеза. Ревизијским испитивањем провођења истог утврђене су неусклађености са одредбама Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза („Службени гласник Републике Српске” број 45/16 и 113/21), јер појединачне комисије нису донијеле планове рада, што није у складу са чланом 17. став (1) Правилника, пописне листе нису достављене одговорном лицу за организацију и правилност пописа нити су овјерене од стране истог, а поједине пописне листе нису потписане од стране свих чланова комисије, што није у складу са чланом 17. став (8) Правилника. Такође, пописом нису обухваћене све позиције ванбилансних евиденција (дате мјенице), што није у складу са чланом 4. став (2. и 3.) Правилника, а Елаборат о попису не садржи податке о датуму почетка и завршетка пописа, радном ангажману лица ангажованих на попису, упоредни преглед стварног и књиговодственог стања пописане имовине и обавеза, као и преглед количинских и вриједностних разлика између стварног и књиговодственог стања, што није у складу са чланом 20. став (1) тачка 1., 2., 3. и 4. Правилника.

Рачуноводствене политике Друштва прописане Правилником о рачуноводству нису усклађене са измјенама МСФИ, што није у складу са чланом 7. Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”

број 94/15 и 78/20). Правилником о рачуноводству Друштва (од 2016. године) и измјенама и допунама Правилника о рачуноводству (од 2021. године) утврђене рачуноводствене политике за процјену и вредновање ненаплативих потраживања прописују да се процјена тј. усклађивање вриједности потраживања обавља на основу сазнања да потраживање није наплаћено у року и да се индиректно умањење потраживања врши на основу прекорачења валуте наплате преко 365 дана 100%, што није у складу са МСФИ 9 - Финансијски инструменти (параграф 5.5.15 и Б 5.5.35) који наводи да ентитет треба увијек да одмјерава резервисање за губитке по износу који је једнак очекиваним кредитним губицима током вијека трајања за потраживања из пословања. Такође, Правилником о рачуноводству је прописано да се приходи од обављања услуга признају када се могу поуздано измјерити у периоду у којем је услуга обављена и уз кориштење методе степена довршености трансакције, а у случајевима када се исход трансакције не може са сигурношћу процијенити, приход се признаје само у висини признатих расхода који се могу надокнадити, што није у складу са МСФИ 15 – Приход од уговора са купцима (параграф 9) којим су прописани критеријуми када ентитет треба да рачуноводствено обухвата уговор са купцем, а који је у примјени од 2020. године и који замјењује МРС 18-Приходи.

Благајничко пословање није вршено у складу са чланом 3. став (1) и чланом 8. став (1) Уредбе о условима и начину плаћања готовим новцем („Службени гласник Републике Српске” број 86/12, 10/14 и 7/23), јер су путем благајне вршене исплате аконтације путних трошкова, дневница за службено путовање и накнада трошкова превоза, а полог готовине на пословне рачуне није вршен у прописаним роковима (истог радног дана, а најкасније наредног радног дана).

Интерна ревизија је организована и успостављена као Одјељење интерне ревизије, а средином 2023. године именован је директор Одјељења за интерну ревизију. Сачињени су Годишњи план ревизије Одјељења за интерну ревизију, Студија ризика за 2023. годину и Извјештај о извршеној ревизији обавеза за период 01.01-31.12.2023. године. Годишњи извјештај о раду интерне ревизије за 2023. годину није сачињен и није достављен Централној јединици за хармонизацију при Министарству финансија Републике Српске, сходно члану 33. Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 91/16).

Друштво није уредило систем интерних контрола према одредбама Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске, Упутства о начину и поступку спровођења финансијског управљања и контроле („Службени гласник Републике Српске“ број 99/17) и Правилника о садржају извјештаја и начину извјештавања о систему финансијског управљања и контроле („Службени гласник Републике Српске” број 1/22), јер није дефинисало кључне пословне процесе и успоставио књигу пословних процеса (тачка 22. под 3, 4. и 5. Упутства), није донијело акт о управљању ризицима (члан 8. став 2. Закона), није успоставило регистар ризика (тачка 23. Упутства), нити је сачинило годишњи извјештај, електронским попуњавањем обрасца Извјештај о спровођењу планираних активности на успостављању и развоју система финансијског управљања и контроле са прилозима. Наиме, крајем 2023. године, одређено је одговорно лице за успостављање, спровођење и развој финансијског управљања и контроле, а у 2024. години, донесен је План рада на успостављању и развоју система финансијског управљања и контрола за 2024. годину и започете су активности на успостављању књиге пословних процеса.

Успостављени систем интерних контрола није функционисао на начин да обезбиједи истинито и фер извјештавање и усклађеност са важећим законима и прописима, што је осим у овој тачки наведено и у осталим тачкама извјештаја.

Препоручује се директору да обезбиједи да се:

- **уговори о дјелу закључују за послове који нису у дјелатности послодавца сходно члану 205. став (1) Закона о раду,**
- **поступци и процедуре провођења пописа и извјештавање врши у складу са чланом 4., 17. и 20. Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза,**
- **благајничко пословање врши у складу са чланом 3. став (1) и чланом 8. став (1) Уредбе о условима и начину плаћања готовим новцем,**
- **успостави систем интерних контрола у складу са одредбама Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске, Упутством о начину и поступку успостављања и спровођења система финансијског управљања и контроле и Правилником о садржају извјештаја и начину извјештавања о систему финансијског управљања и контроле у смислу да се дефинишу кључни пословни процеси и успостави књига пословних процеса, донесе акт о управљању ризицима и успостави регистар ризика, сачини извјештај о спровођењу планираних активности на успостављању и развоју система финансијског управљања и контроле са прилозима и годишњи извјештај о раду интерне ревизије доставља Централној јединици за хармонизацију при Министарству финансија Републике Српске, у складу са чланом 33. Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске.**

Препоручује се Надзорном одбору да обезбиједи да се изврши усклађивање рачуноводствених политика из Правилника о рачуноводству у вези признавања и евидентирања имовине, обавеза, прихода и расхода са Међународним стандардима финансијског извјештавања који су у примјени (МСФИ 9 и МСФИ 15), у складу са чланом 7. Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске.

4. Набавке

Планом пословања Друштва за 2023. годину планиране су набавке укупне вриједности од 2.846.000 КМ, од чега за санацију и одржавање грађевинских објеката (60.000 КМ), опрему за развој и пословање (560.000 КМ), трошкове материјала за израду учинака (800.000 КМ), трошкове помоћног материјала (69.000 КМ), трошкове горива и енергије (410.000 КМ), трошкове производних услуга (228.000 КМ) и остале непроизводне трошкове (719.000 КМ). У току године План набавки је допуњен са три набавке опреме у вриједности од 37.408 КМ, сходно одлукама Надзорног одбора.

Према Прегледу реализованих набавки за 2023. годину, у току године реализоване су набавке у укупној вриједности од 1.097.030 КМ без урачунатог пореза на додату вриједност, а односе се на набавку за опрему и развој и пословање (51.200 КМ), набавку материјала (материјала за израду учинака, помоћног и другог материјала) у износу од 359.550 КМ, набавку горива и енергије (119.257 КМ), производних услуга (140.888 КМ), осталих производних и непроизводних услуга (388.727 КМ), набавку услуга модернизације (надogradње) уређаја за гасно резање (5.500 КМ), додатних дијелова за уређај за гасно резање (11.308 КМ) и набавку ИТ лиценци (20.600 КМ).

Ревизијским испитивањем су обухваћена 4 поступка набавки и то набавка ИТ лиценци (20.600 КМ), рачунара (5.888 КМ), рачунарске инфраструктуре (8.100 КМ) и услуга изнајмљивања информационог система (64.000 КМ). Ревизијским испитивањем нису обухваћени поступке набавки који су дефинисани чланом 8. став (4) Закона о јавним набавкама, а који се односе на уговоре на чију додјелу се примјењује посебан режим.

Код набавке рачунара, ИТ лиценци, рачунарске инфраструктуре и услуга изнајмљивања информационог система, Друштво није проводило поступке и процедуре јавних набавки дефинисане чланом 6. Закона о јавним набавкама, већ је исте проводило у складу са интерним Правилником о набавкама.

Код набавке ИТ лиценци и рачунарске инфраструктуре нису донесене одлуке о покретању поступка јавне набавке, није објављено обавјештење о набавци на порталу јавних набавки и није утврђен рок за достављање понуда, што није у складу са чланом 88. став (2. и 3.) Закона и нису објављени основни елементи уговора на порталу јавних набавки, што није у складу са чланом 75. став (2) Закона.

Код набавке услуга изнајмљивања информационог система није објављено обавјештење о набавци на порталу јавних набавки, што није у складу са чланом 36. став (1) Закона, није сачињена тендерска документација, што није у складу са чланом 53. Закона, није објављена одлука о избору најповољнијег понуђача, што није у складу са чланом 70. став (6) Закона, није објављено обавјештење о додјели уговора на порталу јавних набавки и нису објављени основни елементи уговора на порталу јавних набавки, што није у складу са чланом 74. став (1) и чланом 75. став (2) Закона.

Такође, претходно поменуте набавке нису планиране како је то предвиђено чланом 17. став (2) Закона о јавним набавкама и за исте нису Агенцији достављени Извјештаји о поступку јавне набавке, што није у складу са чланом 75. став (1) Закона.

Препоручује се директору да обезбиједи да се за набавке које нису дефинисане чланом 8. став (4) Закона о јавним набавкама, проводе поступци и процедуре јавних набавки у складу са чланом 6. Закона о јавним набавкама.

5. Припрема и доношење плана пословања и финансијског плана

План пословања Друштва за 2023. годину је донесен сходно члану 10. став (2) тачка в) Закона о јавним предузећима и усвојен од стране Надзорног одбора и Владе Републике Српске сходно члану 5. став (1) тачка г) Закона о јавним предузећима. Такође, Друштво је донијело Стратешки план пословања за период од 2021-2023. године сходно члану 21. Закона о јавним предузећима и члану 69. Статута.

Планом пословања за 2023. годину, планирани су укупни приходи у износу од 6.440.500 КМ (пословни приходи 5.790.000 КМ, финансијски приходи 500 КМ, остали приходи 650.000 КМ) и укупни расходи у износу од 4.981.851 КМ (пословни расходи 4.440.351 КМ, финансијски расходи 35.000 КМ, остали расходи 506.500 КМ).

6. Финансијски извјештаји

Финансијски извјештаји Друштва су сачињени и презентовани на обрасцима прописаним Правилником о садржини и форми образаца финансијских извјештаја за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник Републике Српске” број 59/22 и 129/22).

Приликом попуњавања обрасца Биланс стања на дан 31.12.2023. године, у колони 5 и 6 активе није извршено уношење података на основу стања одговарајућих конта исказаних у главној књизи Друштва код позиција датих кредита радницима из ранијих година у износу од 6.499 КМ (брuto вриједност и исправка вриједности), залиха материјала у износу од 201.426 КМ (брuto вриједност и исправка вриједности) и осталих краткорочних потраживања у износу од 11.068 КМ (брuto вриједност и исправка вриједности), чиме је брuto вриједност и исправка вриједности мање исказана у обрасцу Биланса стања у односу на главну књигу, што није у складу са

чланом 6. Правилника о садржини и форми образаца финансијских извјештаја за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике.

Влада Републике Српске је, на сједници одржаној дана 30.05.2024. године, усвојила Финансијски извјештај Друштва за 2023. годину и Одлуку о расподјели нето добити остварене у 2023. години, сходно члану 30. тачка 9. и 12. Статута Друштва.

Препоручује се директору да обезбиједи да се у Билансу стања презентују билансне позиције на основу евиденција главне књиге, како је прописано одредбама члана 6. Правилника о садржини и форми образаца финансијских извјештаја за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике.

6.1. Биланс успјеха

У Билансу успјеха исказани су укупни приходи у износу од 3.729.987 КМ, укупни расходи у износу од 3.521.174 КМ и нето добит периода у износу од 208.813 КМ. Укупне приходе чине пословни приходи, финансијски приходи и остали приходи и добити, а укупне расходе чине пословни расходи, финансијски расходи, остали расходи и губици и расходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправке грешака из ранијих година.

6.1.1. Пословни приходи и расходи

6.1.1.1. Пословни приходи

Пословни приходи су исказани у износу од 3.687.823 КМ, а чине их приходи од пружених услуга (3.116.781 КМ), повећање вриједности залиха учинака (434.089 КМ) и остали пословни приходи (136.953 КМ).

Приходи од пружених услуга односе се на услуге сервисирања и одржавања постојења и опреме, ремонта постојења и опреме и других послова из дјелатности Друштва, а чине их приходи од пружених услуга повезаним лицима (7.823 КМ), приходи од пружених услуга на домаћем тржишту (95.913 КМ) и приходи од пружених услуга на иностраном тржишту (3.013.045 КМ).

Остали пословни приходи се највећим дијелом односе на приходе по основу закључених пет уговора о закупу објеката (пословног, канцеларијског и складишног простора) и земљишта у износу од 134.172 КМ.

У 2014. години, Друштво је са Акционарским друштвом „Топлана“ Бања Лука закључило Уговор о оснивању права грађења и успостављању службености на некретнини (земљишту), на којем је изграђена котловница за производњу топлотне енергије. Уговор је закључен на период од 40 година, а истим је дефинисано да носилац права грађења у случају отуђења земљишта има право прече куповине и плаћа мјесечну новчану накнаду за право коришћења земљишта у износу од 2.925 КМ.

У 2020. години, Друштво је са Јавном установом „Медицинска школа“ Бања Лука (у даљем тексту: Медицинска школа) закључило Уговор о закупу објекта укупне површине 1300 м² којег чине просторије за наставу и канцеларијски простор, на период до 31.12.2024. године, уз мјесечну закупнину у износу од 7.757 КМ.

6.1.1.2. Пословни расходи

Пословни расходи су исказани у износу од 3.447.018 КМ, а чине их трошкови материјала, трошкови горива и енергије, трошкови плата, накнада плата и осталих личних примања, трошкови производних услуга, трошкови амортизације и резервисања, нематеријални трошкови и трошкови пореза.

Трошкови материјала су исказани у износу од 359.550 КМ, а односе се на трошкове материјала за израду учинака (341.870 КМ) и трошкове осталог материјала у износу

од 17.680 КМ. Трошкови материјала за израду учинака односе се на трошкове основног материјала и сировина за израду учинака (341.729 КМ) и трошкове осталог материјала за израду (141 КМ), а трошкови осталог материјала односе се на утрошени ситан алат и инвентар (3.498 КМ) и утрошени режијски материјал (14.182 КМ).

Трошкови горива и енергије исказани су у износу од 119.275 КМ, а односе се на трошкове горива (30.918 КМ) и трошкове електричне енергије (88.357 КМ).

Трошкови плата, накнада плата и осталих личних примања исказани су у износу од 1.679.910 КМ, а односе се на трошкове бруто плата и бруто накнада плата (1.343.380 КМ) и трошкове осталих личних примања (336.530 КМ).

Трошкове бруто плата и бруто накнада плата односе се на трошкове обрачунатих бруто плата (1.289.919 КМ) и трошкови бруто накнада члановима Надзорног одбора (27.486 КМ) и Одбора за ревизију (25.975 КМ).

Обрачун плата, накнада и других примања у Друштву, дефинисан је Законом о раду, Правилником о раду-пречишћен текст (од 2022. године), Одлуком о утврђивању увећања плате, висине примања по основу рада и висине помоћи раднику („Службени гласник Републике Српске” број 53/16, 12/22 и 39/22) и Закључком Владе Републике Српске (од 03.03.2011. године и 11.01.2013. године).

Уговорене бруто плате директора и извршног директора утврђене су у већем износу од износа дефинисаног Закључком Владе Републике Српске (од 03.03.2011. године и 11.01.2013. године), којим је прописано да плата (заједно са регресом, топлим оброком, зимницом и осталим примања по основу радног односа) не може бити већа од 3.000 КМ односно од 2.700 КМ за директоре у јавним предузећима, а плата извршних директора не могу бити веће од 2.500 КМ односно од 2.250 КМ, увећана за минули рад и припадајуће порезе и доприносе. У 2023. години, Одлуком Надзорног одбора утврђена су увећања плате директора 30% и извршног директора 10%, што није у складу са претходно поменутиим Закључком.

Приликом обрачуна увећања плате радника по основу остварених резултата у раду, умјесто основне плате, као основица за обрачун кориштена је основна плата увећана за минули рад, што није у складу са чланом 64. Правилника о раду. Чланом 64. Правилника о раду је прописано да се корекција плате по основу резултата у раду врши на начин да се основна плата увећава до 20% основне плате, а чланом 52. Правилника је прописан начин утврђивања основне плате.

Трошкови осталих личних примања односе се на помоћи запосленима (8.606 КМ), трошкове запослених на службеном путу (225.504 КМ) и трошкове бруто осталих личних примања у износу 102.421 КМ (накнада трошкова превоза на посао и са посла 30.637 КМ и топли оброк 71.784 КМ).

У оквиру помоћи запосленима исказани су плаћени трошкови лијечења радника Друштва (болничко лијечење, оперативни захват, дијагностичке услуге, терапије и др.) који због неизмирених доприноса нису здравствено осигурани. Приликом исплате помоћи запосленом за трошкове оперативног захвата додијељена помоћ је виша него што је предвиђено чланом 80. Правилника о раду, којим је дефинисано да раднику припада помоћ у случају тешке болести и дуготрајне болести радника (која је категорисана од стране надлежног органа) у висини просјечне плате након опорезивања у Републици Српској.

Трошкови запослених на службеном путу односе се на трошкове дневница на службеном путу (107.342 КМ), трошкове смјештаја и хране на службеном путу (117.486 КМ), трошкове превоза на службеном путу (556 КМ) и накнаде за кориштење сопственог возила у службене сврхе (120 КМ).

Трошкови производних услуга исказани су у износу од 322.111 КМ, а односе се на трошкове услуга на изради учинака (146.013 КМ), трошкове транспортних услуга (14.988 КМ), трошкове услуга одржавања (86 КМ), трошкове рекламе и пропаганде (9.341 КМ) и трошкове осталих производних услуга (151.683 КМ).

Трошкови осталих производних услуга највећим дијелом се односе на накнаде за кориштење ауто пута (4.258 КМ), накнаде за услуге по уговору о дјелу (103.686 КМ), накнаде по основу уговора о допунском раду (40.388 КМ).

Трошкови амортизације и резервисања исказани су у износу од 653.793 КМ, а односе се на трошкове амортизације (637.193 КМ) и трошкове резервисања (16.600 КМ).

Трошкови амортизације се односе на трошкове амортизације нематеријалних средстава (9.980 КМ), грађевинских објеката (555.905 КМ) и постројења и опреме (71.308 КМ).

Трошкови резервисања односе се на трошкове резервисања за отпремнине (10.736 КМ) и трошкове резервисања за судске спорове (5.864 КМ).

Нематеријални трошкови исказани су у износу од 207.504 КМ, а највећим дијелом се односе на трошкове адвокатских услуга (75.861 КМ), трошкове осталих непроизводних услуга (44.714 КМ), трошкове услуга одржавања информационог система (36.000 КМ), трошкове платног промета (11.586 КМ) и трошкове репрезентације (10.137 КМ).

Трошкови пореза исказани су у износу од 104.875 КМ, а највећим дијелом се односе на трошкове пореза на имовину (37.120 КМ) и комуналну накнаду (62.730 КМ).

Препоручује се Надзорном одбору да обезбиједи да се уговорене плате и увећања плата директора и извршног директора одређују у складу са Закључком Владе Републике Српске (од 03.03.2011. године и 11.01.2013. године).

Препоручује се директору да обезбиједи да се увећања плате по основу остварених резултата у раду врши у складу са чланом 64. Правилника о раду.

6.1.1.3. Пословни добитак/губитак

У Билансу успјеха за период 01.01-31.12.2023. године, Друштво је исказало пословни добитак у износу од 240.805 КМ.

6.1.2. Финансијски приходи и расходи

6.1.2.1. Финансијски приходи

Финансијски приходи су исказани у износу од 1.087 КМ, а у цијелости се односе на приходе од затезних камата по потраживањима из дужничко-повјерилачких односа.

6.1.2.2. Финансијски расходи

Финансијски расходи су исказани у износу од 67.174 КМ, а највећим дијелом се односе на расходе по основу затезних камата по судским пресудама и трошкове поступка принудне наплате по рјешењима Пореске управе Републике Српске.

6.1.3. Добитак/губитак редовне активности

У Билансу успјеха за период 01.01-31.12.2023. године, Друштво је исказало добитак редовне активности у износу од 174.718 КМ.

6.1.4. Остали добици и губици

Остали приходи и добици су исказани у износу од 41.077 КМ, а односе се на добитке по основу продаје отпадног материјала-жељеза и старог папира (17.417 КМ), приходе по основу поврата отпремнина од радника који су судским пресудама враћени на посао (20.540 КМ), приходе по основу наплаћених отписаних потраживања (3.120 КМ).

Остали расходи и губици су исказани у износу од 6.805 КМ, а највећим дијелом се односе на расходовање опреме, материјала и ситног инвентара, а на приједлог пописне комисије у износу од 6.800 КМ.

6.1.4.1. Добитак и губитак по основу осталих прихода и расхода

У Билансу успјеха за период 01.01-31.12.2023. године, Друштво је исказало добитак по основу осталих прихода и расхода у износу од 34.272 КМ.

6.1.5. Приходи и расходи од усклађивања вриједности имовине

Приходи од усклађивања вриједности имовине и расходи од усклађивања вриједности имовине нису исказани, а ревизијом је утврђено да расходи од усклађивања вриједности имовине износе 37.238 КМ, што је детаљније објашњено у тачки 6.2.1.2. извјештаја.

6.1.5.1. Добитак и губитак по основу усклађивања вриједности имовине

У Билансу успјеха за период 01.01-31.12.2023. године, Друштво није исказало добитак/губитак по основу усклађивања вриједности имовине.

По налазу ревизије, губитак по основу усклађивања вриједности имовине је потцијењен за износ од 37.238 КМ, због мање исказаних расхода од усклађивања вриједности имовине (тачка 6.2.1.2. извјештаја).

6.1.6. Расходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправке грешака из ранијих година

Расходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправке грешака из ранијих година су исказани у износу од 177 КМ.

6.1.7. Нето добит и губитак периода

У Билансу успјеха за период 01.01-31.12.2023. године, Друштво је исказало нето добит периода у износу од 208.813 КМ.

По налазу ревизије, нето добит периода је прецијењена за износ од 37.238 КМ (тачка 6.1.5.1. извјештаја).

6.2. Биланс стања

6.2.1. Билансна актива

Билансна актива на дан 31.12.2023. године је исказана у износу од 60.870.354 КМ бруто вриједности, 25.585.324 КМ исправке вриједности и 35.285.030 КМ нето вриједности, а односи се на стална средства и текућа средства.

6.2.1.1. Стална средства

Стална средства су исказана у износу од 45.629.907 КМ бруто вриједности, исправке вриједности 21.999.878 КМ и нето вриједности 23.630.029 КМ, а односе се на нематеријална средства, некретнине, постројења и опрему, дугорочне финансијске пласмане и остала дугорочна средства и разграничења.

У току године вриједност сталних средстава је повећана по основу набавке опреме (30.796 КМ), а умањена по основу обрачунате амортизације (637.192 КМ) и расходовања опреме, по приједлогу пописне комисије у износу од 648.540 КМ бруто вриједности, исправке вриједности 648.535 КМ и нето вриједности 5 КМ.

Нематеријална средства су исказана у износу од 100.406 КМ бруто вриједности, исправке вриједности 33.222 КМ и нето вриједности 67.184 КМ, а у цијелости се односе на рачунарске програме.

Некретнине, постројења и опрема су исказане у износу од 45.449.812 КМ бруто вриједности, исправке вриједности 21.966.656 КМ и нето вриједности 23.483.156 КМ, а чине их земљиште, грађевински објекти и постројења и опрема.

Земљиште је исказано у износу од 12.873.200 КМ (бруто вриједности и нето вриједности), а односе се на земљиште у власништву Друштва. У 2010. години, извршена је процјена, од стране судског вјештака грађевинске струке, којом је процијењена тржишна вриједност грађевинског земљишта Друштва, без вањског уређења, инфраструктуре и изграђених објеката, у износу од 15.736.200 КМ.

Одлукама Владе Републике Српске (од 27.08.2018. године, 18.08.2018. године и 02.09.2021. године) одобрена је продаја непокретне неперспективне имовине Друштва (земљишта и објеката). Након проведених јавних лицитација извршене су четири продаје земљишта укупне површине 16.844 м² и објеката (двје привредне зграде-погона, два складишта и један остали објекат-пумпа за гориво) у укупној вриједности од 6.577.381 КМ, од чега су у 2019. години извршене двје продаје објеката и земљишта у укупној вриједности од 2.456.224 КМ, у 2020. години извршена је једна продаја објеката и земљишта у вриједности од 1.581.000 КМ и једна продаја објеката и земљишта у 2022. години у вриједности од 2.540.157 КМ.

Према подацима Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове (Земљишнокњижни извадак од 26.05.2023. године) у власништу Друштва је земљиште површине 61.837 м².

Ревизијом је утврђено, да је вриједност земљишта прецијењена за износ од 505.800 КМ, као и ревалоризационе резерве по истом основу, јер из пословних књига није искњижена цјелокупна вриједност продатог земљишта (приликом продаје у 2019. години), што није у складу са захтјевима МРС 16 - Некретнине, постројења и опрема (параграф 67а).

Након почетног признавања земљишта по ревалоризационом моделу, Друштво није вршило ревалоризацију на одређени временски период, како би се обезбиједило да се књиговодствена вриједност битно не разликује од вриједности, до које би се дошло коришћењем фер вриједности на крају извјештајног периода у складу са захтјевима МРС 16 - Некретнине, постројења и опрема (параграф 31).

Грађевински објекти су исказани у износу од 27.399.611 КМ бруто вриједности, исправке вриједности 16.979.622 КМ и нето вриједности 10.419.989 КМ, а односе се на управну зграду, амбуланту, ресторан, објекте производних погона и радионице, складишта и остале објекте.

Друштво је у 2023. години, у складу са закљученим уговором о закупу са Медицинском школом, издавало у закуп пословне просторије бруто вриједности од 1.006.335 КМ, исправке вриједно, издавало у закуп пословне просторије бруто вриједности од 1.006.335 КМ, исправке вриједности 237.842 КМ и нето вриједности 768.493 КМ. Такође, земљиште површине 2.886 м² у вредности од 577.200 КМ, дато је на коришћење Топлани а.д. Бања Лука на период 40 година, а на којем је изграђен објекат котловница (објашњено у тачки 6.1.1.1. извјештаја). Наведени пословни простори и земљиште нису класификовани као инвестиционе некретнине, што није у складу са чланом 5. став (1., 2. и 4.) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике и захтјевима МРС 40 - Инвестиционе некретнине (параграф 7, 16 и 20). Због наведеног вриједност инвестиционих некретнина је потцијењена за нето износ од 1.345.693 КМ (бруто вриједности 1.583.535 КМ, исправке вриједности 237.842 КМ), а прецијењени су земљиште (577.200 КМ) и грађевински објекти у нето износу од 768.493 КМ.

На основу изјаве о упису заложног права, на некретнинама Друштва (земљиште и објекти) уписана је хипотека у корист Пореске управе Републике Српске, а ради обезбјеђења новчаног потраживања по основу пореског дуга.

У 2023. години, за потребе израде Плана финансијског реструктурирања, од стране овлаштеног процјенитеља, извршена је процјена тржишне вриједности некретнина (пословних зграда, објеката и припадајућег земљишта). Поменута процјена није евидентирана у пословним књигама Друштва на дан финансијског извјештавања, а према истој тржишна вриједност некретнина Друштва на дан 26.09.2023. године, износи 32.840.937 КМ. На дан 31.12.2023. године, Друштво је у Финансијском извјештају исказало нето вриједност грађевинских објеката и земљишта у износу од 23.293.189 КМ.

Постројења и опрема су исказани у износу од 5.177.001 КМ бруто вриједности, исправке вриједности 4.987.034 КМ и нето вриједности 189.967 КМ, а односе се на опрему за машинску обраду, испитно-мјерну опрему, опрему за електроенергетику, опрему за површинску заштиту (опрема за галванизацију и опрема за фарбару и друга опрема), опрему за теретни и путнички саобраћај и осталу опрему (канцеларијска опрема, рачунарска опрема и друго).

Друштво користи значајан дио опреме чија је књиговодствена вриједност сведена на нулу, а преиспитивање корисног вијека употребе није извршено сходно параграфу 51 МРС 16 - Некретнине, постројења и опрема, којим се захтијева да се резидуална вриједност и корисни вијек средства провјеравају барем на крају сваке финансијске године. Такође, приликом обрачуна амортизације нису примјењиване прописане стопе сходно процијењеном вијеку трајања средства, а које су објелодањене у Правилнику о рачуноводству, што није у складу са захтјевима МРС 16 - Некретнине, постројења и опрема, параграф 50.

Дугорочни финансијски пласмани су исказани у износу од 74.194 КМ (бруто вриједности и нето вриједности), а односе се на учешћа у капиталу Привредног друштва „БЛКОСМОСРС“ д.о.о. Београд. Наиме, у складу са Одлуком Владе Републике Српске о давању сагласности на активности у вези оснивања новог привредног друштва у Србији, у 2020. години основано је Привредно друштво „БЛКОСМОСРС“ д.о.о. Београд, које је уписано у Регистар привредних субјеката Агенције за привредне регистре Републике Србије, са уписаним новчаним улогом у износу од 20.908 КМ и неновчаним улогом у износу од 53.286 КМ.

Остала дугорочна средства и разграничења су исказана у износу од 5.495 КМ (бруто вриједности и нето вриједности), а односе се на слике и књиге.

Препоручује се директору да обезбиједи да се:

- **пословни простори издати у закуп и земљиште дато на коришћење класификују као инвестициона имовина, у складу са чланом 5. став (1., 2. и 4.) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике,**
- **изврши свеобухватна анализа сталних средстава и иста признају и вреднују сходно захтјевима МРС 16 - Некретнине, постројења и опрема.**

6.2.1.2. Текућа средства

Текућа средства су исказана у износу од 15.240.447 КМ бруто вриједности, исправке вриједности 3.585.446 КМ и нето вриједности 11.655.001 КМ, а односе се на залихе, стална средства намјењена продаји и средства пословања које се обуставља, као и краткорочна средства изузев залиха и сталних средстава намијењених продаји.

Залихе, стална средства намјењена продаји и средства пословања које се обуставља су исказана у износу од 4.905.770 КМ (бруто вриједности и нето

вриједности), а односе се на залихе материјала, залихе недовршене производње, полупроизвода и недовршених услуга, залихе готових производа, стална средства намјењена продаји и средства пословања које се обуставља и дате авансе.

Залихе материјала су исказане у износу од 2.644.294 KM (брutto вриједности и нето вриједности), а ревизијом је утврђено да залихе материјала износе 2.845.720 KM брутто вриједности, исправке вриједности 201.426 KM и нето вриједности 2.644.294 KM, а што је објашњено у тачки 6. извјештаја. Брутто вриједност залиха материјала се односи на материјал за израду учинака у складишту (2.458.025 KM), алат, инвентар и ХТЗ опрему у складишту (12.339 KM), алат, инвентар и ХТЗ опрему у употреби (369.711 KM), залихе горива и мазива и канцеларијског материјала (5.645 KM), а исправка вриједности залиха односи се на алат и инвентар у употреби (179.564 KM), одјећу и ХТЗ опрему (12.472 KM), материјал за ресторан (5.532 KM) и амбалажу и ауто гуме (3.858 KM).

Залихе недовршене производње, полупроизвода и недовршених услуга су исказане у износу од 1.814.846 KM, а односе се на залихе недовршене производње (87.396 KM), залихе полупроизвода (170.929 KM) и залихе недовршених услуга (1.556.521 KM).

Залихе готових производа су исказане у износу од 296.299 KM, а односе се на тунеле за дезинфекцију који су произведени у вријеме пандемије вируса COVID-19.

Стална средства намјењена продаји и средства пословања које се обуставља су исказана у износу од 6.054 KM, а односе се на филтере за пречишћавање ваздуха намјењене продаји.

Дати аванси су исказани у износу од 144.277 KM, а највећим дијелом се односе на дати аванс за набавку услуга кориштења „ЕсоOne“ сервиса и Security лиценци у складу са закљученим уговором из 2023. године (71.800 KM).

Краткорочна средства изузев залиха и сталних средстава намијењених продаји су исказана у износу од 10.334.677 KM брутто вриједности, исправке вриједности 3.585.446 KM и нето вриједности 6.749.231 KM, а односе се на краткорочна потраживања, готовинске еквиваленте и готовину, порез на додату вриједност и краткорочна разграничења.

Краткорочна потраживања су исказана у износу од 5.055.925 KM брутто вриједности, исправке вриједности 3.585.446 KM и нето вриједности 1.470.479 KM, а односе се на потраживања од купаца повезаних правних лица у иностранству, потраживања од купаца у земљи, потраживања од купаца из иностранства и остала краткорочна потраживања.

Потраживања од купаца повезаних правних лица у иностранству су исказана у износу од 43.187 KM (брutto вриједности и нето вриједности), а у цијелости се односе на потраживања од Привредног друштва „БЛКОСМОСРС“ д.о.о. Београд.

Потраживања од купаца у земљи су исказана у износу од 926.252 KM брутто вриједности, исправке вриједности 887.672 KM и нето вриједности 38.580 KM, а односе се на потраживања од купаца за испоручене услуге (10.027 KM) и потраживања од купаца по основу давања у закупа земљишта и пословних простора у износу од 28.553 KM.

Исправка вриједности потраживања од купаца у земљи највећим дијелом се односи на потраживања од Медицинске школе из периода 2017-2020. године по основу више обрачунатог закупа у односу на одредбе уговора из 2016. године у износу од 885.147 KM. Наиме, у 2017. године Друштво је Медицинску школу обавијестило о новој цијени обрачуна закупнине према тржишним условима и доставило нови уговор који није потписан од стране Медицинске школе.

Потраживања од купаца из иностранства су исказана у износу од 3.978.352 KM бруто вриједности, исправке вриједности 2.697.774 KM и нето вриједности 1.280.578 KM, а односе на потраживања по основу закључених уговора са купцима.

Исправка вриједности потраживања од купаца из иностранства највећим дијелом се односи на потраживања из периода 2010-2018. година (2.112.915 KM) и периода 2010-2013. година (518.980 KM).

Друштво није извршило исправку вриједности потраживања од ино-купца која нису наплаћена у року у износу од 391.088 KM, што није у складу са чланом 159. и 160. Правилника о рачуноводству и чланом 18. став (8) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике. Чланом 159. и 160. Правилника о рачуноводству је прописано да се исправка вриједности купаца врши на основу одлуке Надзорног одбора, код прекорачења валуте наплате, судског спора са купцем, као и у другим случајевима. Због наведеног прецијењена су краткорочна потраживања у износу од 391.088 KM, а потцијењен је губитак ранијих година за исти износ. Уговор са ино-купцем је закључен 2019. године, а реализација уговореног посла је онемогућена због пандемије COVID-19 и уведених санкција према трећој земљи која је крајњи корисник уговорених услуга Друштва, а како је то наведено у Образложењу датом за потребе ревизије.

Остала краткорочна потраживања су исказана у износу од 108.134 KM (бруто вриједности и нето вриједности), а највећим дијелом се односе на потраживања од „BL Plastic“ д.о.о. Бања Лука по основу неизмирених обавеза за утрошену електричну енергију (90.443 KM) и потраживања од запослених по основу датих аконтација за службени пут у износу од 2.593 KM.

Друштво није извршило исправку вриједности потраживања која нису наплаћена у року од „BL Plastic“ д.о.о. Бања Лука у најмањем износу од 44.997 KM, што није у складу са чланом 159. и 160. Правилника о рачуноводству и чланом 18. став (8) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике. Наиме, Пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци (од 2022. године) предузеће „BL Plastic“ д.о.о. Бања Лука било је у обавези да плати износ од 44.997 KM на име дуга по основу утрошка електричне енергије из 2021. године (7.759 KM) и 2022. године (37.685 KM). Поменута потраживања нису наплаћена у 2023. години, а за новонастала потраживања у периоду од судске пресуде до јула 2023. године закључен је Споразум о признању дуга, којим је дефинисано да ће се дуг од 45.444 KM измирити до 28.02.2024. године, што није реализовано. Због наведеног, прецијењена су краткорочна потраживања у износу од 44.997 KM, а расходи од усклађивања вриједности имовине потцијењени за износ од 37.238 KM и губитак ранијих година за износ од 7.759 KM.

Готовински еквиваленти и готовина су исказани у износу од 50.355 KM, а односе се на новчана средства на пословним рачунима код банака (9.300 KM), издвојена новчана средства (35.626 KM) и новчана средства у благајни (5.429 KM).

Порез на додату вриједност је исказан у износу од 65.419 KM, а односи се на потраживања по основу разлике између аконтационог и обрачунаог пореза на додату вриједност.

Краткорочна разграничења су исказана у износу од 5.162.978 KM, а највећим дијелом се односе на камате за неизмирене порезе и доприносе на лична примања утврђене по рјешењима Пореске управе из ранијих година у износу од 5.151.143 KM, а које су након усаглашавања стања са Пореском управом Републике Српске признате у Плану финансијског и оперативног реструктурирања из 2017. године. Расходи по основу камата нису исказани и класификовани као расходи у обрачунском периоду на који се односе упоредо са признавањем обавеза по основу затезних камата, што није у складу са MPC 1 - Презентација финансијских извјештаја (параграф 27 и 28). Због

претходно наведеног прецијењена су краткорочна разграничења у износу од 5.151.143 КМ, а потцијењен је губитак ранијих година за исти износ.

Препоручује се директору да обезбиједи да се:

- **врши исправка вриједности потраживања која нису наплаћена у року, у складу са чланом 18. став (8) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике,**
- **расходи исказују у обрачунском периоду у ком су настали у складу са захтјевима МРС 1 - Презентација финансијских извјештаја (параграф 27 и 28).**

6.2.2. Билансна пасива

Билансна пасива на дан 31.12.2023. године је исказана у износу од 35.285.030 КМ, а односи се на капитал, дугорочна резервисања и дугорочне обавезе и краткорочне обавезе и краткорочна резервисања.

6.2.2.1. Капитал

Капитал је исказан у износу од 15.711.875 КМ, а односи се на основни капитал, резерве, ревалоризационе резерве, нераспоређену добит и губитак.

У 2023. години, Влада Републике Српске је донијела Одлуку о расподјели нето добити остварене у 2022. години у износу од 1.210.666 КМ за покриће губитка из ранијих година.

Основни капитал је исказан у износу од 39.216.352 КМ и усаглашен је са основним капиталом исказаним у судском регистру.

Резерве су исказане у износу од 385.920 КМ, а односе се на статутарне резерве формиране ранијих година.

Ревалоризационе резерве су исказане у износу од 11.767.899 КМ, а односе се на резерве формиране по основу процјене земљишта из ранијих година.

По налазу ревизије, ревалоризационе резерве су прецијењене за износ од 505.800 КМ (тачка 6.2.1.1. извјештаја).

Нераспоређена добит је исказана у износу од 208.813 КМ, а односи се на нераспоређену добит текуће године.

По налазу ревизије, нераспоређена добит текуће године је прецијењена за износ од 37.238 КМ (тачка 6.1.7. извјештаја).

Губитак је исказан у износу од 35.867.109 КМ, а односи се на губитак ранијих година.

По налазу ревизије, губитак ранијих година је потцијењен за износ од 5.549.990 КМ, јер расходи затезних камата нису исказани у билансу успјеха у периоду настанка (5.151.143 КМ) и није вршена исправка вриједности ненаплаћених потраживања у износу од 398.847 КМ (деталније објашњено у тачки 6.2.1.2. извјештаја).

6.2.2.2. Дугорочна резервисања и дугорочне обавезе

Дугорочна резервисања и дугорочне обавезе су исказане у износу од 11.545.517 КМ, а односе се на резервисања за накнаде и бенефиције запослених, остала дугорочна резервисања и остале дугорочне обавезе, укључујући разграничења.

Резервисања за накнаде и бенефиције запослених су исказана у износу од 99.575 КМ, а односе се на евидентирана резервисања за отпремнине на основу плана одласка у пензију обрачунате од стране Друштва.

Остала дугорочна резервисања су исказана у износу од 20.000 КМ, а односе се на обавезе по основу резервисања за судске спорове на основу процјене исхода спора од стране Друштва.

Остале дугорочне обавезе, укључујући разграничења су исказане у износу од 11.425.942 КМ, а односе се на дугорочне обавезе према Пореској управи Републике Српске и Фонду ПИО по основу затезних камата (5.463.224 КМ) и главног дуга (4.925.782 КМ) које су признате у Плану финансијског и оперативног реструктурирања из 2017. године, као и обавезе евидентирание по основу усаглашавања стања са Пореском управом Републике Српске на дан 31.08.2023. године у циљу израде Плана финансијског реструктурирања из 2023. године у износу од 1.036.935 КМ.

По налазу ревизије, остале дугорочне обавезе су потцијењене за износ од 336.005 КМ (тачка 6.2.2.3. извјештаја).

6.2.2.3. Краткорочне обавезе и краткорочна резервисања

Краткорочне обавезе и краткорочна резервисања су исказане у износу од 8.027.638 КМ, а чине их краткорочне финансијске обавезе (3.205.013 КМ), обавезе из пословања (685.763 КМ), обавезе из специфичних послова (70.420 КМ), обавезе за плате и накнаде плата (2.569.856 КМ), остале обавезе (471.865 КМ) и обавезе за остале порезе, доприносе и друге дацбине у износу од 1.024.721 КМ.

Краткорочне финансијске обавезе се односе на обавезе према Развојној агенцији Републике Српске по основу кредита из ранијих година (175.000 КМ) и затезних камата по судској пресуди из 2023. године (48.485 КМ), као и доспјеле обавезе према Пореској управи Републике Српске и Фонду ПИО које су признате у Плану финансијског и оперативног реструктурирања из 2017. године по основу главног дуга (2.814.794 КМ) и обавезе за камате и трошкове поступка по основу Рјешења Пореске управе Републике Српске о одгоди плаћања пореског дуга од 01.02.2022. године у износу од 166.724 КМ.

Обавезе из пословања се односе на обавезе по основу примљених аванса, депозита и кауција у земљи и иностранству (60.558 КМ) и обавезе према добављачима у земљи (591.913 КМ) и иностранству (33.292 КМ).

Обавезе за плате и накнаде плата односе се на обавезе за нето зараде и накнаде зарада (332.926 КМ), обавезе за порез на плате и накнаде плата (107.607 КМ), обавезе за доприносе на плате и накнаде плата (1.894.984 КМ), обавезе за накнаде за топли оброк (674 КМ), обавезе за остала лична примања запослених из процеса реструктурирања (226.617 КМ) и обавезе за порез и доприносе на остала лична примања запослених (7.048 КМ).

Обавезе за нето зараде и накнаде зарада састоје се од обавеза за половину плате из децембра 2023. године (38.983 КМ) и обавеза признатих у Плану реструктурирања из 2017. године (293.943 КМ), а обавезе за порез на плате и накнаде плата се састоје од обавеза за порез на плате и накнаде плата из 2023. године (17.933 КМ) и обавеза из ранијег периода (89.674 КМ). Обавезе за доприносе на плате и накнаде плата састоје се од обавеза из 2023. године (289.364 КМ) и обавеза из ранијег периода (1.605.620 КМ).

Друштво није измиривало обавезе за порез и доприносе на плате и накнаде плата у складу са чланом 58. став (1) Закона о порезу на доходак („Службени гласник Републике Српске” број 60/15, 5/16, 66/18, 123/20, 49/21, 119/21, 56/22 и 112/23) и чланом 24. став (1. и 2.) Закона о доприносима („Службени гласник Републике Српске” број 114/17, 112/19, 49/21, 119/21, 56/22, 132/22 и 112/23), којим је прописано да обавеза плаћања пореза и доприноса за сваки појединачни остварени доходак настаје у моменту исплате личних примања.

Остале обавезе се односе на обавезе по основу затезних камата према Граду Бања Лука (77.968 KM), обавезе по основу затезних камата из пословних односа са другим правним лицима (76.074 KM), обавезе према запосленима за отпремнине, помоћи, трошкове на службеном путу и превоз (41.240 KM), обавезе према члановима одбора за ревизију, надзорног одбора и др. (78.101 KM), обавезе за накнаде по уговорима о дјелу и другим физичким лицима (26.553 KM), као и обавезе за трошкове принудне наплате евидентиране по основу усаглашавања стања са Пореском управом Републике Српске на дан 31.08.2023. године у циљу израде Плана финансијског реструктурирања из 2023. године (165.411 KM) и обавезе по основу усаглашавања стања са Развојном агенцијом Републике Српске (6.517 KM).

Обавезе за остале порезе, доприносе и друге дацбине највећим дијелом се односе на обавезе за комуналну накнаду према Граду Бања Лука (714.006 KM), обавезе за порез и доприносе на исплате физичким лицима по основу уговора о дјелу, одбора за ревизију, надзорног одбора и др. (233.382 KM) и обавезе за порез на непокретности (55.937 KM).

Прецијењене су обавезе за остале порезе, доприносе и друге дацбине у износу од 287.925 KM и остале обавезе у износу од 48.080 KM, а потцијењене су остале дугорочне обавезе у износу од 336.005 KM, јер Друштво није извршило рекласификацију обавеза за комуналну накнаду заједно са затезним каматама према Граду Бања Лука које доспијевају у року дужем од годину дана сходно закљученом Споразуму о извршењу судске одлуке у 60 једнаких мјесечних рата (од 06.02.2023. године), што није у складу са чланом 33. став (1. и 10.) Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике.

Препоручује се директору да обезбиједи да се:

- **обавезе за порез и доприносе на плате и накнаде плата измирују у моменту исплате личних примања у складу са чланом 59. став (1) и 61. став (1. и 2.) Закона о порезу на доходак и чланом 24. став (1. и 2.) Закона о доприносима,**
- **краткорочне обавезе које су репрограмирани на период дужи од годину дана класификују у оквиру осталих дугорочних обавеза сходно члану 33. Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике.**

6.2.3. Ванбилансна евиденција

У Билансу стања на дан 31.12.2023. године исказане су позиције ванбилансне активе и пасиве у износу од 569.690 KM, а односе се на неперспективну имовину коју је Влада Републике Српске дала Друштву на коришћење у ранијем периоду (319.690 KM) и дате мјенице (250.000 KM).

У оквиру ванбилансне евиденције нису исказана туђа основна средства ремонтвана у ранијем периоду, као ни дате мјенице по основу закљученог Споразума о репрограму дуга са Градом Бања Лука, како је то предвиђено чланом 67. и 68. Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике. Наведене неправилности су отклоњене у току ревизије, те нису дате препоруке по наведеним основама.

6.3. Биланс токова готовине

У Билансу токова готовине исказани су приливи готовине из пословних активности у износу од 3.603.181 KM и одливи готовине из пословних активности у износу од 3.680.813 KM, што је за резултат имало нето одлив готовине из пословних активности у износу од 77.632 KM. Приливи и одливи готовине из активности инвестирања нису

исказани. Приливи готовине из активности финансирања исказани су у износу од 48.485 КМ, а одливи готовине из активности финансирања нису исказани, што је за резултат имало нето прилив готовине из активности финансирања у износу од 48.485 КМ.

Укупни приливи готовине исказани у износу од 3.651.666 КМ и укупни одливи готовине у износу од 3.680.813 КМ дају нето одлив готовине у износу од 29.147 КМ. Готовина на почетку обрачунског периода исказана је у износу од 79.502 КМ, а готовина на крају обрачунског периода у износу од 50.355 КМ.

По налазу ревизије, одливи готовине из активности инвестирања су потцијењени за износ од 30.796 КМ, јер у оквиру истих нису исказани одливи готовине по основу плаћања добављачима за куповину опреме, што није у складу са чланом 14. став (3) Правилника о садржини и форми образаца финансијских извјештаја за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике и захтјевима МРС 7 - Извјештај о токовима готовине (параграф 16). Такође, прецијењени су приливи готовине из активности финансирања за износ од 30.796 КМ, јер је у оквиру позиције приливи по основу краткорочних кредита грешком исказан поменути износ, што није у складу са чланом 16. став (5) Правилника о садржини и форми образаца финансијских извјештаја за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике и захтјевима МРС 7 - Извјештај о токовима готовине (параграф 17).

Препоручује се директору да обезбиједи да се биланс токова готовине сачињава у складу са Правилником о садржини и форми образаца финансијских извјештаја за привредна друштва, друга правна лица и предузетнике и захтјевима МРС 7 - извјештај о токовима готовине.

6.4. Временска неограниченост пословања

У Напоменама уз финансијске извјештаје објелодањене су информације у вези сталности пословања, у складу са захтјевима МРС 1 - Презентација финансијских извјештаја (параграф 25 и 26).

6.5. Потенцијална имовина и потенцијалне обавезе

У Напоменама уз финансијске извјештаје објелодањене су информације које могу имати утцицаја на потенцијалну имовину и потенцијалне обавезе односно објелодањено је да су, у току 2023. године, против Друштва вођена три спора из радних односа укупне вриједности од 23.817 КМ, а да је Друштво водило четири спора против физичких и правних лица укупне вриједности од 516.059 КМ.

Према достављеној информацији за потребе ревизије, у току 2023. године против Друштва је вођено седам спорова (пет радних спорова, један из заштите права из радног односа и један парнични поступак), од којих је код два спора процијењена укупна вриједност исхода спора од 23.817 КМ, а код пет спорова није процијењена вриједности исхода спора.

6.6. Напомене уз финансијске извјештаје

Уз финансијске извјештаје за 2023. годину сачињене су и Напомене, које пружају информације о Друштву и примијењеним прописима за израду годишњег обрачуна, рачуноводственој основи и примијењеним рачуноводственим политикама, али исте дијелом не задовољавају захтјеве МРС 1 - Презентација финансијских извјештаја и осталих Међународних рачуноводствених стандарда и Међународних стандарда финансијског извјештавања, јер нису објелодањене неопходне додатне информације о корисном вијеку употребе или стопама амортизације за сваку ставку некретнина, постројења и опреме признате у финансијским извјештајима, постојању хипотеке на некретнинама Друштва, бруто књиговодственој вриједности сваке потпуно

амортизоване некретнине, постројења и опрема која је још у употреби и фер вриједности некретнина, постројења и опреме у случајевима када се она знатно разликује од књиговодствене вриједности, као и информације у вези финансијског реструктурирања, датих аванса и мјеница, исправљених грешака из претходног периода и броја судских спорова, у складу са захтјевима МРС 16 - Некретнине, постројења и опрема (параграф 37. и 73. тачка ц, 74 тачка а, 79 тачка б, д) и МРС 1 - Презентација финансијских извјештаја (параграф 112. тачка ц, 114. тачка ц под iii).

Такође, у напоменама нису објелодањена неусаглашена салда потраживања и обавеза и разлози зашто усаглашавање није извршено, што није у складу са чланом 18. став (3) Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске.

Препоручује се директору да обезбиједи да се у Напоменама уз финансијске извјештаје објелодањују додатне информације у складу са захтјевима МРС 1 - Презентација финансијских извјештаја и осталих Међународних рачуноводствених стандарда и Међународних стандарда финансијског извјештавања.

Ревизијски тим

Драган Милошевић, с.р.

Ивана Микић, с.р.

Јелена Јованић, с.р.